

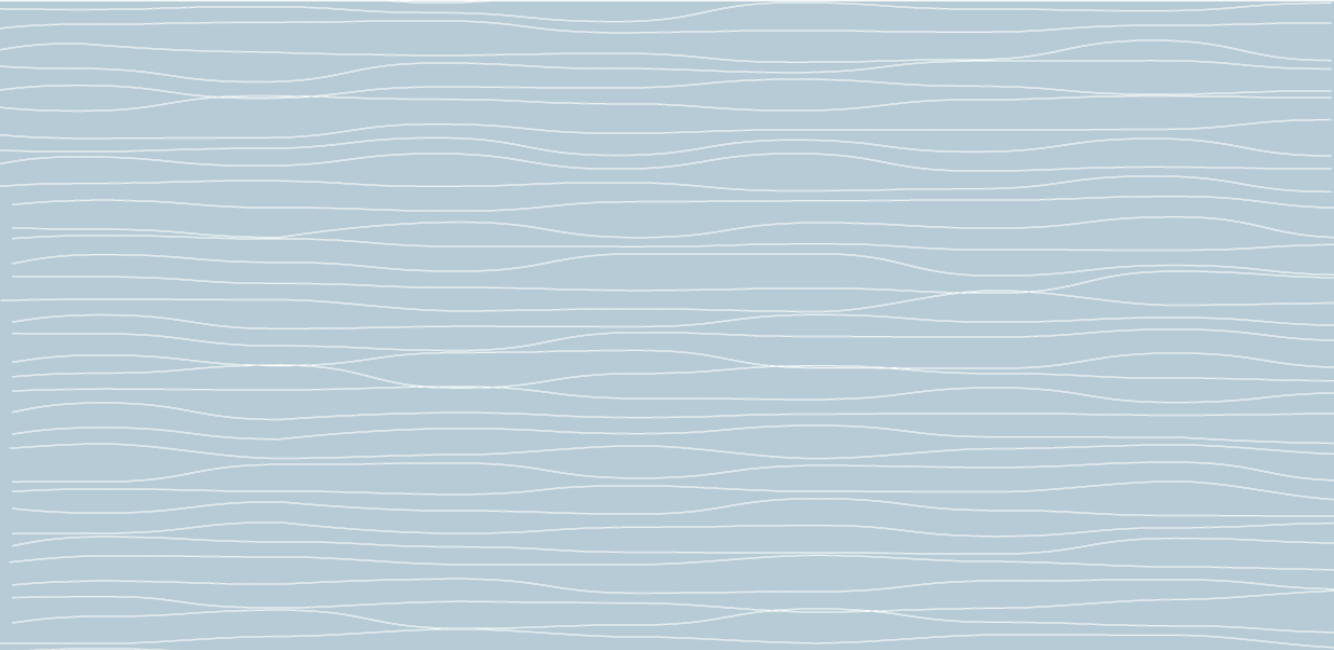
GYLLENE ÅR

GÖRAN ALBINSSON BRUHNER

SÄRTRYCK ur Magnus Henrekson, red. (2009), *IFN/UII 1939–2009*.

Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling.

Stockholm: Ekerlids.

KAPITEL 15

GYLLENE ÅR

GÖRAN ALBINSSON BRUHNER

Det är väl belagt, att människor har en benägenhet att förtränga negativa upplevelser och låta minnet domineras av positiva händelser. Eftersom vi aldrig fotograferade i regnväder tror vi gärna, att det ständigt var vackert väder. Ändå vågar jag utan reservationer hävda, att i fråga om ljusa, spännande och glada tilldragelser kan ingen period i mitt liv mäta sig med tiden vid IUI. De elva åren från 1955 till 1966 innebar mycket mer än fortgående intellektuell utveckling och personlig mognad. De förändrade i grunden hela tillvaron. Under samlandet och ordnandet av hågkomsterna härom har insikten vuxit, att min guldålder tursamt sammanföll med en storhetstid för IUI.

HUR VERKSTADSKAMRERN BLEV AMANUENS

Till livets gåtor hör vad som hösten 1955 meriterade mig för en anställning vid ett ansett forskningsinstitut. Ja, Sveriges främsta inom sitt gebit. Mitt akademiska bagage från Stockholms Högskola var lätt. Det bestod av två betyg – på nysvenska 40 poäng – i nationalekonomi, förvärvade tack vare de ämnesansvarigas ambition att i görligaste mån erbjuda kvällsundervisning. Vi var många för vilka studielån inte utgjorde något realistiskt alternativ till arbetsinkomst.

Det var ren och skär vetgirighet som fick mig att läsa nationalekonomi i stället för något mer matnyttigt såsom företagsekonomi eller civilrätt. Jag hade länge fascinerats av marknadshushållningen och på egen hand funnit en själsfrände i 1700-talsskotten Adam Smith. Med hans metafor undrade autodidakten: Hur fungerar i modern tid den ”osynliga hand” som gör egoism till ett samhällsintresse?

Vid 28 års ålder hade jag hunnit med nära ett decenniums verksamhet inom industriföretag: Hjälpredda vid ett järnverks metallurgiska laboratorium (Surahammars Bruk), bokhållare vid ett asfaltkokeri (Nya Asfaltbolaget) och verkstadskamrer vid en hissfabrik (Graham Brothers) med ansvar för bl.a. löneberäkningarna, mässen och personalbostäderna. Härtill kom mer än fyra års tjänstgöring vid sig-

naltrupperna, ett tekniskt avancerat vapenslag i intim samverkan med Tele(graf) verket och LM Ericsson. Dessa arbetslivserfarenheter skulle visa sig vara en originell kvalifikation. Långa perioder var jag den ende vid Industriens Utredningsinstitut som hade arbetat inom industrin.

Det var den förre IUI-chefen Ingvar Svennilson som i början av 1955 övertalade mig att byta levnadsbana. Kontakten förmedlades av den nationalekonomiska institutionens allt i allo Kurt Martin Savosnick. Denne hade läst min uppsats för två betyg och delade slutsatsen, att giganterna John Stuart Mill och Alfred Marshall i Homeros efterföljd hade slumrat till, när de i sina respektive *Principles* skrev om utilitarismen. En dag aviserade Savosnick besök av ett stjärnskott från Uppsala: ”Håll ögonen på honom. Han är sosse och kommer att bli statssekreterare i finanserna.” När jag numera blir tillfrågad ifall jag känner Assar Lindbeck kan jag svara, att det gör jag ända sedan han stavade efternamnet med ä. Apropå justerade efternamn, så har jag numera ett jämfällt sådant: Albinsson efter far och Bruhner efter mor.

Svennilson var professor i nationalekonomi med finansvetenskap vid den juridiska fakulteten. Då ämnet inte var obligatoriskt i examen för jur.kand. hade Svennilson gott om tid för externa uppdrag. Nu hade han ett temporärt behov av ett biträde inom en utredning rörande textilindustrins internationalisering. Ragnar Bentzel berättade, att när han hade kallats till professor vid Uppsala universitet, undrade Svennilson vilka extraknäck han tänkte satsa på. Bentzel svarade, att han inte hade några särskilda planer på biinkomster. ”Du menar väl inte att du tänker leva på grundplåten!”, utbrast en förvånad Svennilson.

Understödd av min hustru Elsa fattade jag det djupt oansvariga beslutet att byta en trygg tillvaro mot en högst osäker existens. Vi hade tre barn och bodde i en till skorstenen in-tecknad villa. Frånvaron av staket fick min lillebror att vid första besöket fråga var bankens tomt slutade och grannens började. Vår tillit till Svennilson var i hög grad baserad på att hans far, Sven Nilson, hade varit kyrkoherde i Solna och döpt en av Elsas systrar. Jag visste inte då, att chefskapet för IUI var förbehållet ansvars-kännande personer.

Vi blev inte besvikna. När textilutredningen efter ett kvartal var färdig vände sig Svennilson till professor Erik Lundberg i dennes egenskap av ordförande i 1951 års penningvärdeundersökning. Licentiaten Guy Arvidsson behövde hjälp med en till företag riktad enkät avseende effekter av ränteförändringar. Delvis hämtades min lön ur frimärkskassan. Då Finansdepartementet inte hade avsatt några pengar för arbetet med granskning och hålkortsförberedelser ordnades medel härför genom en krympning av enkäten.

De två månaderna i Oxenstiernska palatset vid Storkyrkobrinken var oerhört stimulerande. Jag skall aldrig glömma hur stolt jag blev, när mitt namn förekom i

Ekonomisk Tidskrift. I en not till Guys artikel om enkäten stod: ”Behjälpliga med materialets insamling och bearbetning har varit fil.stud. Göran Albinsson och fil.stud. Lars Hansson.” När jag numera följer Riksbankens manipulationer av styrrentan finns Arvidssons slutsats i bakhuvudet: ”Sammanfattningsvis kan om räntehöjningen 1955 sägas att den enligt vår enkät reducerat industrins investeringar i fast realkapital under 1955 med 1 à 2 procent.”

Trots det kortvariga samarbetet hann Guy och jag bli goda vänner. 1959 fick jag ett ovanligt erbjudande av den vid Lunds universitet nyutnämnde preceptorn. I den dåtida akademiska hierarkin var preceptor en befattning som krävde professorskompetens men inte innebar professorslön. Guy frågade om jag genom att reducera hans boksamling ville bidra till lägre flyttkostnader. Såväl fack- som skönlitteratur med hans namnteckning vittnar i dag om att jag ställde upp. En annan stimulerande bekantskap var den till penningvärdeundersökningen utlånade LO-ekonomen Gösta Rehn. Vardagsnätterna kinesade han på sitt arbetsrum. På lördagseftermiddagarna cyklade han hem till Solna. Jag är inte säker på att han använde söndagarna till avkoppling.

På tal om vad han lärt sig av Marcus Wallenberg berättar Jan Wallander i sitt bidrag till denna volym hur han som chef för Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, SNS, fick besök av Wallenberg. I efterhand förstod han, att samtalet om SNS i själva verket var en anställningsintervju avseende chefskapet för IUI. Jan ger goda skäl varför de bästa anställningsintervjuerna kännetecknas av att den påtänkte medarbetaren inte är medveten om vad saken gäller. Jag inser nu, att jag själv blev utsatt för en variant av den wallenbergska urvalsmetoden.

Troligen var det Svennilson som kände socialt ansvar och lanserade mitt namn. Rimligen bör Wallander ha känt tveksamhet inför idén, att till IUI:s ansedda forskarstab knyta en person med rudimentära akademiska meriter. Vad jag med säkerhet vet är att jag kontaktades av dåvarande IUI-medarbetaren Åke Ortmark. Han sade, att institutet var intresserat av ett referat från en konferens om atomenergins möjligheter. Självklart åtog jag mig att vara rapportör. Entusiastisk över både det hedrande uppdraget och det framtidsinriktade ämnet lade jag ner stor möda på att rapporten skulle bli läsvärd. Inte visste jag att den skulle bedömas som en platsansökan.

Vid ett möte kort därefter erbjöd Jan Wallander mig anställning vid IUI och föreslog du-ande. ”I externa sammanhang använder vi våra akademiska titlar”, sade han. ”Tillsvidare kommer du att kallas amanuens.”

EN ANNORLUNDA ARBETSPLATS

Präglad av hierarkiska arbetsmiljöer och konkreta uppgifter hade jag anpassningsproblem. Att säga du till chefen bar emot. Militärdrillen satt i. När jag lämnade överordnades rum vände jag automatiskt vid dörren för att med en bockning gå ut baklänges. Trots Jans skratt dröjde det innan jag förmådde att göra informella sortier. I min fostran ingick att korridorsnack var ett oskick. Men hos IUI skingrades inga pratande grupper när chefen kom inom synhåll. Ständiga tankeutbyten med kolleger är ju ett viktigt inslag i kreativ forskning. Jag var van vid att man såg när folk arbetade: smeden med slägga och bokföraren med reservoarpenna. Men forskare kunde knoga med cigarrett i ena handen och kaffekopp i den andra. Långa kafferaster var inte ineffektiv sysslolöshet utan produktiva spontanseminarier.

Arbetsfördelningen kändes inte helt främmande. Chefen och hans assistent var män. Forskarkollektivet utgjorde en manlig bastion. Under ledning av Ruth Wiklund-Ellerstad svarade damer för de administrativa göromålen. Skrivmaskinerna gick varma, när utskrifter med halvdussin karbonkopior skulle framställas av klottriga manuskript.

IUI:s lokaler i Industriförbundets hus vid Malmtorgsgatan förde tankarna till en ganska trist offentlig institution. En korridor med ljusgula väggar ledde till mitt lilla rum. Ambitiös och morgonpig arbetade jag stundom på söndagsförmiddagarna. En gång vandrade jag längs korridoren i sällskap med en nyligen vaccinerad fyraårig dotter. Plötsligt kramade en liten hand min näve: ”Ingen polipruta, far! Ingen polipruta, far!”

Lokalerna i Industrihuset kunde inte härbärgera en växande forskarstab, varför en filial måste etableras. Adressen blev Sveavägen 45. Efter ett par år förflyttades jag dit. Jan smickrade mig med att jag i fråga om arbetsdisciplin skulle bli ett behövligt föredöme. April 1961 återsamlades IUI:s samtliga medarbetare i Industriförbundets nybyggda hus i hörnet av Artillerigatan och Storgatan på Östermalm. Jan Wallander, som hade blivit bankdirektör, flyttade till Sundsvall. Med Erik Höök som förbindelselänk efterträddes han efter en kort tid av Ragnar Bentzel, professor och IUI-veteran.

Jag känner flera Janne men Jan Wallander är inte bland dem. Ingen skulle komma på tanken att till- eller omtala honom med annat än Jan. Lika främmande framstod det att kalla Ragnar Bentzel för Ragnar. Nej, han var Naja i alla sammanhang. Man behöver inte vara psykolog för att konstatera, att frånvaron respektive förekomsten av smeknamn säger en hel del om personligheten. (Kom att tänka på, att såvitt bekant var Gunnar Sträng den ende som kallade Olof Palme för Olle.)

Jag hade tidigare erfarit, att verksamhetens ledare var av utslagsgivande bety-

delse för laboratoriets/kompaniets/fabrikens sätt att fungera. Detsamma visade sig gälla forskningsinrättningen. Läsandet av Jans memoarer och minnesartiklar leder tankarna till *déjà-vu*-fenomenet. Hela hans liv verkar ha varit en enda lång kurs i management. Ett genomgående tema är vad han lärt av olika förebilder. Ovan har nämnts personurval enligt Wallenberg-principen. Var det egen spontan gästfrihet eller kopiering av Ingvar Svennilsons solidaritetsbefrämjande bjudningar, som låg bakom Jans invitationer till våningen vid Djurgårdsbron och skärgårdsstället? Strunt samma. Det väsentliga är att Jan lyckades befordra en arbetsmiljö präglad av trivsel och sammanhållning.

Jan var duktig i att organisera och övertala. Min bakgrund gjorde det lätt för mig att sympatisera med hans sätt att hantera den konflikt som lätt uppstod mellan å ena sidan forskarnas ambitioner och å andra sidan IUI:s behov. Målet för medarbetare som siktade på en akademisk karriär var att IUI-utredningarna skulle kunna godkännas som högt betygsatta avhandlingar. I deras föreställningsvärld bestod den primära läsekretsen av befordringskommittéers ledamöter, vilka främst värdesatte eleganta teorier och fotnoter som visade beläsenhet i de invigdas skrifter. Jag tyckte att dessa kolleger alltför lätt glömde hur privilegierade de var. De fick ju lön av IUI för att meritera sig hos en annan arbetsgivare.

Jan argumenterade vänligt och värtaligt för arbetsgivarintresset. Detta stod alls inte i motsättning till den vetenskapliga integriteten. I fullgörandet av sitt uppdrag var det IUI:s skyldighet att agera självständigt och objektivt. Alla viktiga forskningsresultat skulle publiceras, varvid inga för uppdragsgivarna eventuellt obekväma fakta finge undertryckas. Men de företag som via sina topporganisationer finansierade IUI måste känna, att institutets verksamhet var av betydelse för dem. Detta krävde att den på vetenskaplig grund fotade forskningen var empiriskt förankrad och framtidsinriktad.

Många nationalekonomer hade svårt att leva som de lärde. En grundsats är att det maximala resultatet uppstår när kurvan för den stigande marginalkostnaden korsar kurvan för den sjunkande marginalintäkten. I enlighet härmed borde varje IUI-projekt avbrytas, då ytterligare slit kostade mer än värdet av det eventuella kunskapstillskottet. Men eftersom IUI betalade lönerna och även efemärt vetande kunde ha meritvärde tenderade forskarna att i all oändlighet putsa på sina rapporter. Det var ingen åstundan att undanhålla fakta som låg bakom Jans uppmaningar, att de borde sätta punkt för futilt sanningssökande.

Trots att Naja i väsentliga avseenden var olik sin företrädare blev även han en framgångsrik IUI-chef. Med sitt hårsvall och sin fundersamma uppsyn såg han ut som den arketypiske professor han också var. Naja behärskade alla för avancerad ekonomisk forskning nödvändiga matematiska och statistiska metoder. Han hade varit favoritelev till Herman Wold, internationellt uppbyren statistikprofessor vid

Uppsala universitet. Liksom Jan betonade Naja, att IUI:s studieföremål var den konkreta verkligheten. Teorier, metoder och modeller utgör blott hjälpmedel, som inte har något värde i sig. Naja var en mästare när det gällde att i lättillgänglig verbal form redovisa resultaten från avancerade statistiska beräkningar. Han tycktes verka enligt samma princip som Erik Lundberg: För att få genomslag måste en ekonomisk text vara begriplig även för den marginelle riksdagsmannen.

Najas ledarstil var en oförvanskad återspeglning av hans varma och storsinta personlighet. I minnet framstår Naja som en av de minst egocentrerade människor jag träffat. I trygg förvisning om den egna kompetensens vidd och djup stöttade han sina adepter och lät dem få äran av idéer och analytiska grepp som emanerade från honom själv. Naja underkände aldrig en forskningsansats utan att stillsamt lansera ett alternativ. Visst hade han brister som administratör, men de kompensterades av assistenten Lars Kritz praktiska handlag.

IUI hade en platt projektorganisation. För varje utredning svarade en eller flera medarbetare. När rapporten var skriven upplöstes gruppen. Härav följde att det inom IUI varken fanns revirstrider mellan fast etablerade avdelningar eller karriärstrider mellan anställda som ville bli avdelningschefer. Det var i egenskap av den främste bland likar som Naja före chefsutnämningen stod i spetsen för dem som arbetade med den stora konsumtionsstudien.

Forskarkollektivet rymde en stimulerande ämnesblandning. Visst dominerade nationalekonomi men företrädna var också disciplinerna ekonomisk geografi, kulturgeografi, skattejuridik, sociologi, statistik och företagsekonomi. Det fanns inga barriärer mellan projektgrupperna. Den forskare som fastnat och behövde hjälp att komma vidare fick stöd av kolleger. Den möjligheten betydde oerhört mycket. Jag kan inte påminna mig annat än tålmodiga privatlektioner som respons på mer eller mindre elementära frågor.

Med tiden kunde även jag bidra till den ömsesidiga hjälpsamheten. Inför sin disputation 1961 frågade Lars Nabseth, om jag ville bli hans tredjeopponent. En sådan hade den svåra uppgiften att lätta upp stämningen efter en mestadels utdragen och långtråkig procedur. Jag antog utmaningen och bjöd hem Åke Ortmark. Lars avhandling var delvis baserad på intervjuer med beslutsfattare i företag. Åke och jag spelade in några toksamtal. När stunden var inne berättade jag, hur noga Lars hade förvarat sina kassettband under dubbla lås. Men ett hade kommit på avvägar och därför skulle det nu bli möjligt för betygsnämnden att värdera Lars omdöme. Lars har förträngt episoden, men flera närvarande har bekräftat mitt intryck, att han inte kunde dölja en impulsiv förskräckelse. Efter en kort stunds lyssnande upplöstes spänningen av allmänt skratt.

Under arbetets gång måste utredaren vid flera tillfällen inför en större krets

redovisa vad han presterat. I de flesta fall avvek dessa seminarier från den sammanträdeskultur jag var van vid. De dominerades av bitande och mestadels träffande kritik. Det bollades med utopiska uppslag till alternativa ansatser. Alla hade roligt utom en allt mer moloken skribent vars enda tröst bestod i möjligheten att senare kunna ge igen.

Helhjärtat anammade jag det utslag av IUI-andan som tog sig uttryck i kompromisslös granskning av faktaunderlag, analysmetoder och slutsatser. Som professionell recensent bedömde jag senare i livet böcker som vore de IUI-manuskript. För att demonstrera integritet var jag särskilt sträng mot dem jag kände. Härtill kom att jag, med Erik Lundberg som dåligt föredöme, hellre avstod från en vän än en vits. Men med tiden tvingades jag till moderation. Kritik framförd i en morgontidning läses ju inte bara av balanserade sakkunniga utan också av familjemedlemmar, grannar och bekanta. Och värst av allt, av antagonister och rivaler. Flera kamrater – bland dem ett par gamla IUI-kolleger – sade upp bekantskapen. Klumpigt ursäktade jag mig med, att jag stod för min kritik, men att jag borde ha hållit inne med den. Då gav mig Elsa en lektion. Hon betonade att sanningssägande alls inte behöver vara brutalt utan mycket väl kan präglas av hänsyn och omtanke och att det stundom kan finnas fler än en sanning.

Industriförbundets kansli var blott några trappavsatser avlägset. Där fann jag åtskilliga stimulerande förtrogna. Erik Braunerhielm kallade mig frände, emedan våra respektive anfäder från Karl XII:s tid var bröder. Direktionssekreterare var den gode vännen och tidigare IUI-medarbetaren Lars Lidén. I samband med mitt första Vasalopp ställde han upp som familjens chaufför. Det grämer mig än i dag, att jag inte fick fira silverbröllop med Vasaloppet. Efter det 24:e sade Elsa till en grånad make, att nu får det vara nog. Wilhelm Paues lockade mig att under rubriken *På tvåren* bli regelbunden krönikör i Industriförbundets månadstidskrift. Det är ingen konst att vara originell, sade Wille. Du behöver bara se med oförvillade ögon på tillvaron. Den erfarenheten gav mersmak. Långt senare skrev jag tusentalet *På tvåren*-krönikor i Svenska Dagbladet.

Med verkställande direktören och IUI-vännen Axel Iveroth kunde jag glädja mig åt ett ömsesidigt förtroende. Bevis härför utgör en episod i samband med Sovjetdiktatorn Nikita Chrusjtjovs besök i Sverige vid midsommartid 1964. Jag var med Najas medgivande aktiv i en protestkommitté och fann att opinionsbildning kostar pengar. De storföretagsledare jag vände mig till uttryckte sympati för initiativet. Men av hänsyn till affärerna med Sovjetunionen avböjde de att stödja det. Så en dag kallade Iveroth på mig. Utan kommentarer överräckte han ett tjockt kuvert som, när jag senare öppnade det, visade sig innehålla många sköna tusenlappar. Den okände donator som via Iveroth hade skänkt pengarna fick god avkastning på dem. De användes bland annat till en provokation som fick den

hetlevrade Chrustjov att i Göteborg leverera förstasidesstoff till världspresen. Jag har bevarat några klipp. Han dunkade inte någon sko i lunchbordet, men frågade argt Tage Erlander om denne planerade krig.

SLINGRIG VÄG FRÅN TVÅ BETYG TILL LICENTIALEXAMEN

Att bli anställd vid IUI var en så omvälvande upplevelse att jag endast gradvis fattade vad som hänt. Det framstod som överkligt att jag, som visste så litet, skulle få hjälpa till i sökandet efter ny kunskap. Jag blev besatt av en ambition att visa mig värd förtroendet. Det gällde att snabbt öka den egna kompetensen. Jag satsade hårt på att lära mig bemästra multipla regressioner och annat som hörde till hantverket. Benämningen amanuens kommer från latinets *a manu* och har innebörden ”tillhanda”. Detta blev en ständig påminnelse om vikten av att samla betyg, så att titeln skulle kunna ändras till fil.kand.

Från första dagen kände jag att Jan aktivt intresserade sig för amanuensens strävanden att bli kvalificerad för forskningsuppdrag. Han hade också förståelse för familjeförsörjarens behov av extrainkomster. Efter ett år publicerades min första trycksak. Det var en småskrift på drygt 50 sidor med titeln *Företagsvinster – ett samhällsintresse*. Utgivare var dock inte IUI utan SNS. Sidouppdraget, som i huvudsak utfördes på fritid, hade Jans välsignelse. Jag refererade utförligt Najas avhandling *Inkomstfördelningen i Sverige*. Skriften blev därmed ett led i den av Jan så omhuldade marknadsföringen av institutets forskningsresultat.

Jag var faktiskt hyggligt skickad att – med undertiteln ord – producera *en kort orientering om vinsterna och deras plats i det ekonomiska livet*. Det samhällsekonomiska avsnittet handlade om vinsterna – eller rättare sagt strävandena efter vinster – i den ”osynliga handens” tjänst. Jag redogjorde så pedagogiskt jag kunde för incitaments-, effektivitets- och allokeringsfunktioner. Avsnittet om företagets vinstberäkningar innebar inga större problem för en nyligen aktiv kamrer. Dessutom ingick den blide professorn i företagsekonomi Nils Västhagen i den referensgrupp som knutits till projektet. Första sammanträdet avslutades med lunch på Metropol, som låg i hörnet av Sveavägen och Odengatan och var en så kallad guldkrog där det var status att bli sedd. SNS-chefen Hans ”Palle” Thorelli bjöd Västhagen hedersplatsen. Denne avböjde: ”Jag sitter hellre närmast fönstret, för den händelse någon kollega från Handelshögskolan skulle gå förbi.”

Jan placerade mig i den av Naja ledda grupp som studerade den privata konsumtionen. Det hade gjorts en uppdelning av konsumtionen i åtta huvudgrupper och 60-talet undergrupper. Jag fick ansvar för huvudgruppen bostad. Nervositeten försvann sedan jag blivit bekant med mina bussiga handledare, de två uppsaliensarna Naja och Kurt Eklöf.

För en generell översikt av konsumtionsundersökningen hänvisas till Jans bidrag i denna volym. Studiet av bostadssektorn följde det allmänna mönstret med beskrivning, analys och prognos. Uppgiften försvårades av politikens inriktning på priskontroll, lånesubventioner och favoriserande av kommunalt byggande. Jag formulerade maximen: Allmännyttan kallas så, emedan den drar nytta av det allmänna. De totala boendeutgifterna var ett ofullkomligt mått på efterfrågan. Långa bostadsköer vittnade om otillfredsställd efterfrågan.

Sedan Naja löst de teoretiska problem som var förknippade med tidsserieanalysen, kunde jag på egen hand skriva bostadskapitlet i den nästan 500-sidiga boken *Den privata konsumtionen i Sverige 1931–65*. Uppenbarligen var jag läraaktig, ty jag anförtroddes appendix 2 innehållande de statistiska beräkningarna avseende marginella konsumtionsbenägenheter och elasticiteter. Till stor del hade dessa utförts på matematikmaskinen BESK (Binär Elektronisk Sekvens Kalkylator), som fyllde ett stort rum i Tekniska Högskolans hus med adress Drottninggatan 95. Det år 1954 invigda tekniska monstret var Sveriges första – och för en kort tid världens snabbaste – elektroniska kalkylator. De tre ofta krånglande elektriska skrivmaskinerna från IBM utgjorde en flaskhals. Resultat som framkom efter tre minuter kunde kräva upp till tre timmar för utskrift.

BESK sparade mycket tid och arbete men var i vissa avseenden ofullkomlig. Vår standardmodell krävde beräkning av elasticiteter och korrelationskoefficienter på basis av logaritmerade serier. Emedan logaritmen för noll är negativa oändligheten klarade inte BESK noll-utgifter. Under viss munterhet tilldelades absolutisterna brännvin för en krona var. Nonsensresultat! BESK fick finna sig i nesan att bli kompletterad med en Facit räknesnurra.

När bostadskapitlet var färdigt fick jag det godkänt som en uppsats för tre betyg i nationalekonomi. På den tiden gällde muntlig tentamen inför alla tre professorerna (Erik Lundberg, Ingvar Svennilson och Anders Östlind). När Lundberg frågat färdigt sade han krasst uppmuntrande: ”Er väntar en lysande framtid. Nu för tiden kan man ju bli LO-ekonom på ett betyg (Per Holmberg) och riksbankschef på två betyg (Per Åsbrink). Vad skall man då inte kunna bli på tre betyg!” Därefter lade han bort titlarna.

Jag måtte ha fördelat dygnets 24 timmar på ett optimalt sätt mellan arbete, familjeliv, studier (statistik, statskunskap, ekonomisk historia) och sömn. När Jan den 17 maj 1957 signerade förordet till konsumtionsboken harangerades jag såsom fil.kand.

Vad var bättre förr? Mitt svar är givet: Framtiden. Konsumtionsboken med sina genomarbetade prognoser publicerades i en tid präglad av allmän tro på en ljus framtid. För att vara en forskningsprodukt väckte den ett enormt intresse. Det rädde marknadssug efter framtidsbedömningar. Jan nämner föredrag inför

branschföreträdare av alla de slag. Jag för min del upptäckte, att det fanns branschföreningar – t.ex. Sveriges Trähusfabrikers Riksförbund och Föreningen Svenska Sågverksmän – om vilkas existens jag tidigare inte haft en aning. Eftersom overhead-apparaten ännu inte var uppfunnen illustrerade vi föredragen med diagram och tabeller ritade på stora vita rullgardiner.

Vi var några konsumtionsutredare som medverkade i ett direktsänt TV-program i vilket Naja skrev TV-historia. På den tiden avslutades sändningarna klockan 21. Trots diskreta signaler från studiopersonalen avbröt inte Naja en utläggning. Programledaren Ivar Ivre lät sändningen fortgå ytterligare 20 minuter. Något liknande hade aldrig hänt tidigare och får numera bara ske vid sändning av stora idrottsevenemang.

I egenskap av TV-känd bostadsexpert nominerades jag av de borgerliga politikerna i det socialdemokratiska fästet Sundbyberg till förtroendevald revisor i det kommunala bolaget Förvaltaren. Verkställande direktören – riksdagsmannen och ordföranden i kommunstyrelsen Arthur Sköldin – var en personifikation av Pampen med stort P. Inför ett omfattande byggnadsprojekt redovisade han lägenhetsstrukturen för revisorerna. Jag undrade vilka överväganden som låg bakom dominansen av små bostäder i hus med en förväntad livslängd på 70–90 år. Sköldin tittade överseende på den naive frågaren: ”Tror du att jag är så dum, att jag tänker bygga bort majoriteten!”

IUI:s goda anseende gällde även inom vad som på den tiden kallades Folkrelease-Sverige. HSB:s tidskrift *att bo* – tryckt hos det av socialdemokratiska partiet ägda AB Tiden – bad mig att skriva två artiklar. Vid en HSB-kongress efterträdde jag självaste statsminister Tage Erlander på podiet. Då jag skrivit en sammanfattning i pocketformat av den stora konsumtionsluntan, ansågs jag skickad att tala om mer än bostäder. En föredragning inför KF:s direktions i ett av cigarrök fyllt styrelserum ledde till en minnesvärd turné.

Den nyutnämnde verkställande direktören Harry Hjalmarsson frågade, om jag tillsammans med honom ville sprida IUI:s prognosbudskap. Han för sin del avsåg att plädera för behovet av strukturrationalisering inom kooperationen. På min lott föll att inleda sammankomsterna. Därefter trädde Hjalmarsson fram och började sitt anförande med konstaterandet, att nu har Göran Albinsson berättat vad som väntar. Hans slutkläm löd: ”Om kooperationen skall kunna bevara sin ställning måste den snabbt och radikalt anpassa sig.” Hjalmarsson hade agitatoriska talanger. Jag tror att det var i Lycksele han drog till med en fras om att ett antal ”lappbutiker” måste läggas ner. Ett halvt dussin män med väderbitna ansikten reste sig och lämnade tysta lokalen. Hjalmarsson, som genast insåg att han hade överilat sig, teg en lång pinsam stund.

En gång medverkade jag i de vertikalt integrerade Bonnierföretagens koncern-

konferens. Där fanns intresse för möjligheterna att härleda efterfrågan på papper och tryckerimaskiner från efterfrågan på tidningar och tidskrifter. Stolt över IUI:s breda forskningsprogram refererade jag Bengt Höglunds färskas uppsats ”Input-output och den strukturella interdependensen”.

Jag var krigsplacerad vid en av Högkvarterets sektioner med uppgift att ordna det interna telefonnätet. Under en beredskapsövning kom jag i samspråk med den nya bekantskapen Lukas ”Lucke” Bonnier, i det civila verkställande direktör för Åhlén & Åkerlunds Förlag. Efter uttryckningen återkom Lucke med en ovanlig förfrågan. Skulle jag kunna tänka mig, att som ett konsultuppdrag sammanställa en rapport om populärpressen i den begynnande TV-åldern. Jan bejakade och jag fick några månaders tjänstledighet under vilka jag upptäckte, att konsulteri är en utomordentligt lönsam verksamhet.

Så var det dags för en större uppgift. Jan hade kontaktats av chefen för Mekanförbundets kansli, Nils Lundqvist. Frågan gällde ifall IUI vore villigt att till organisationens 50-årsjubileum framställa en branschmonografi över verkstadsindustrin. Med nära 40 procent av alla industrianställda var verkstadsindustrin det svenska näringslivets flaggskepp. Jag blev stormförtjust när Jan erbjöd mig uppdraget. Tänk att i en IUI-bok få ovanifrån beskriva och analysera den bransch som jag kände så väl underifrån!

Genom en generalrepetition gav Jan en lektion i vad han själv lärt för länge sedan. Syftet var att få Mekanförbundet att betala så mycket som möjligt av utredningen. Vi prövade argumenten och bestämde vem som skulle säga vad och i vilken ordning. Även stolarnas placering diskuterades. Resultatet av den förhandling som följde blev mycket positivt för IUI:s ekonomi. I avtalet ingick att Mekanförbundet skulle köpa minst 2 000 böcker.

Boken om verkstadsindustrin blev i ett avseende en originell IUI-produkt. Med Jans tillstånd klev jag i ett avslutningskapitel ned från forskarens alpina utsiktspunkt till verkstadsgolvet med dess yrkeshumor. Mycket vanliga var skämten om räknestickan som statussymbol. Arbetsstudiemännen var alltid lättlurade. Arbetsbetarna framställdes gärna som slagfärdiga.

Prosten besöker Husqvarna Vapenfabrik och pratar med filaren August.

– Nå August, hur lyder fjärde budet?

– Där vet ja inte.

– Men August!

– Tja, kan prostens säga hur många skruvar där finns i ett bösslås?

– Nej, det kan jag verkligen inte.

– Ja, si där. Var å en ä specialist på sitt område.

Vid Mekanförbundets jubileumsstämma den 16 maj 1961 höll jag det enda anförandet. Huvudfrågan gällde varför verkstadsindustrin visade stagnationsten-

denser. Produktionen ökade betydligt långsammare än under mellankrigstiden. Sverige släpade klart efter konkurrentländerna. Den efterföljande diskussionen inleddes av IUI:s ordförande Marcus Wallenberg. Han var just så optimistisk som man bör vara vid ett jubileum. Lunchen kunde avätas i god stämning.

Trots vetskapen om att IUI:s ordförande aldrig läste våra böcker kallade vi stundom institutet för *Dodde School of Economics*. Även för meniga forskare var nämligen Marcus "Dodde" Wallenberg en central person. Här gällde det gamla talesättet: När det regnar på prästen, stänker det på klockarn. Den IUI:are som ville tala med någon hög beslutsfattare blev aldrig avvisad. Alla visste ju att IUI var Marcus Wallenbergs skötebarn. En gång om året förlades styrelsemötena till företag runt om i Sverige. De forskare som då deltog fick uppleva ett genuint intresse för sina projekt och ett nästan kamratligt bemötande.

Normalt skrev Erik Dahmén de wallenbergska talen. En gång då Dahmén var utomlands som gästprofessor ringde Naja: "Dodde är här och vill ha hjälp med ett tal. Kan du ställa upp?" Det fanns naturligtvis bara ett svar och efter några minuter satt Dodde i min besöksstol. Jag har tänkt mig något i den här stilen, sade han, och utbreddes sig om de människor som är outhärliga för skapandet av välstånd: Riskvilliga kapitalister, envisa entreprenörer, begåvade forskare och politiker som begriper betydelsen av ett fritt näringsliv. Jag kände igen de dahmén-ska teserna och levererade ett manus i hans anda. Från Dodde hördes sedan ingenting. Av tidningsreferaten framgick, att han åtminstone delvis måste ha hållit det tal som jag hade furnerat. Jag insåg att mäktiga och upptagna män inte har någon anledning att särskilt tacka underordnade för att dessa gör vad de har betalt för.

På nyårsaftonens förmiddag satt jag vid mitt skrivbord. En knackning på dörren. In klev en vaktmästare från Enskilda Banken kånkande på en tung kartong. Han överräckte ett kuvert och fortsatte till nästa mottagare. Kartongen visade sig innehålla åtta buteljer franskt årgångsvin. I dag är flaskorna urdruckna och slängda. Men det handskrivna kortet, med MW tryckt i övre vänstra hörnet, har jag bevarat: "27.12.1962. Broder, Mitt varma tack för hjälpen till Revisorsföredraget och samtidigt mina bästa välgångsönskningar inför det Nya året. Tillgivne Dodde" – Så rationaliserar man skapandet av lojalitet.

När Naja läste min konsultrapport om populärpressens framtid blev han intresserad av en utvidgning och fördjupning. Han ansåg, att en sådan skulle passa väl in i den serie av specialstudier som följde på 1957 års stora konsumtionsutredning. Vi kontaktade Lukas Bonnier som medgav publicering av delar som kunde ha allmänt intresse. Gustav Endrédi och Bertil Olsson biträdde med bearbetning av det statistiska materialet.

Efter publiceringen fick jag nästan dåligt samvete. Det visade sig, att de satser

som jag, på basis av konsultrapporten, förgäves hade predikat för Lucke anammades av hans konkurrenter. Tidningarna hos det marknadsledande Åhlén & Åkerlunds Förlag var i genomsnitt dyrare än övriga förlags tidningar. Jag gav Lucke flera goda argument för en långsiktig ändring av produkt- och prispolitiken: Televisionens väntade segertåg, bilismens expansion, den inrikes omflyttningen och förskjutningarna i åldersstrukturen. Men han lät sig förledas av kortsiktig optimism, därför att upplagorna hade ökat något under televisionens första introduktionsår. Utvecklingen blev dock att Åhlén & Åkerlunds Förlag steg för steg tappade sin rangställning.

Ingvar Svennilson uppväktades med ett dedicerat exemplar av *Svensk populärpress 1931–61. Utvecklingstendenser, marknadsbeskrivning och efterfrågeanalys* i förhoppning att han skulle godkänna den som licentiatavhandling. Redan innan Ingvar hade öppnat munnen såg jag på hans ansiktsuttryck vad han tänkte säga. Den intellektuelle finsmakaren förmådde inte dölja sin avsmak inför tanken, att någon skulle kunna bli licentiat i hans fina ämne genom att skriva om Damernas Värld, Vecko-Revyn, Lektor och andra lågklassiga tidskrifter, kollektivt benämnda kolorerad veckopress.

Förtänksamt nog hade jag som alternativ tagit med ett exemplar av verkstadsboken. Försiktigt argumenterade jag, att populärpresstudien faktiskt utgjorde en klart analytisk produkt medan verkstadsundersökningen var mer deskriptiv. Ingvar gav med sig. Jag är emellertid säker på att han inte hade läst avhandlingen om populärpressen, när han satte ett enligt min mening alltför slätt betyg. Kompensation blev ett fint vitsord i muntlig tentamen.

Min sista IUI-skrift kom att bli en konsumtionsprognos för 1965 års långtidsutredning gjord i samarbete med Gustav Endrédi.

I STORA VÄRLDEN

En viktig stimulans utgjorde de utlandsresor som både Jan och Naja initierade. Flera förords-tack till nordiska specialister vittnar om att mötena för nationalekonomer i Köpenhamn, Helsingfors och Bergen befordrade personliga kontakter. 1960 deltog jag i ett sommarsymposium på temat vad företagsledare kan lära av samhällsvetare. Det ägde rum i den schweiziska alpbyn Rigi Kaltbad. Arrangör var industriländernas samarbetsorganisation OECD med säte i Paris. Bland föreläsarna fanns en gammal IUI:are, professor Folke Kristensson. Ett kvällsnöje var skyttetävlan med luftgevär i en gemytlig ölstuga. Personalen flinade, när Kristensson bad om – inte ”Zwei Schiesskarten, bitte”, men väl – ”Zwei Scheisskarten, bitte”.

I symposiet deltog också docenten i ekonomisk psykologi Karl-Erik Wärne-

ryd. Tillsammans med Sten Tengelin från Näringslivets Opinionsnämnd blev han sedermera medförfattare till den 1964 utgivna *Reklamens ekonomiska roll*. Projektet hade Najas stora stöd, eftersom han såg det som ett led i konsumtionsutredandet. Att boken fick status som den mest sålda IUI-skriften genom tiderna torde ha berott på att den blev långlivad kurslitteratur. Härtill bidrog särskilt Wärnerys och Tengelins för beslutsfattare nyttiga bidrag.

Bland de utländska föreläsarna fanns Paul Lazarsfeld, professor vid Columbia-universitetet i New York och en av sociologins stora pionjärer. Han var född och uppvuxen i Wien. Många av hans lekkamrater hade efter första världskriget fått åka till Sverige för att äta upp sig. En reminiscens härav var Lazarsfelds förmåga och glädje att delta i svensk allsång. *Vi gå över daggstänkta berg* utgjorde favoriten. Lazarsfeld kommenterade sitt deltagandet i de marknadsstudier som föregick lanseringen av Ford Edsel, alla tiders största bilfiasco. Han skyllde på kulturkrock. Lazarsfeld och hans medhjälpare hade funnit, att den amerikanska medelklassen gärna ville köra bilar av europeisk prägel. Slutsatsen framfördes i termer av typen sofistikerad, exklusiv, smart och raffinerad. I Detroit tolkades detta som att dollargrinen borde ha ännu större och vassare bakflyglar, ännu bredare säten och ännu fler stora strålkastare.

En annan personlighet var professor William Baumol från Princeton-universitetet. Baumol och jag höll sedan en sparsam brevkontakt. Då han som gästprofessor kom till Handelshögskolan inviterade Elsa och jag honom till middag. Medgäster var Erik Lundberg och hans hustru Gertrud. Baumol tog tillfället i akt att få veta något om de blivande kollegerna: "That professor Dahmén, is he a great economist?" "He is a tall economist", svarade Lundberg tvetydigt. Vi svenskar, som drillats i engelska språkets alla synonymer för adjektivet stor, fnisade belevat. "Men, Erik!" hyssjade Gertrud. Baumol såg frågande ut.

Lustigt nog kom Baumol att senare gå i Dahmén's fotspår. 1968 hade jag glädjen att som SNS-chef få publicera Dahmén's banbrytande skrift *Sätt pris på miljön* i vilken han argumenterade för prissättning på utsläpp såsom ett medel i miljöpolitiken. 1971 gjorde Baumol i en Wicksellföreläsning debut som miljöprofet i Dahmén's anda. Därefter fick han samma huvudintresse som Dahmén, nämligen entreprenörskap och innovationer.

Det hörde till ekonomisk allmänbildning att ha läst *Economic Dynamics*, Baumols förstlingsverk från 1951/59 med ekonomiska modeller uttryckta i differens-ekvationer. På Rigi Kaltbad gav han en snabbkurs i operationsanalys, som efteråt visade sig ha varit ett smakprov ur hans kommande lärobok *Economic Theory and Operations Analysis*. Denna var en utmärkt introduktion till hur ekonomisk teori med bruk av matematik kan appliceras på olika managementproblem. Det för mig centrala med Baumols ansats kom att bli hans distans till det egna teoretise-

randet. I likhet med Bentzel kunde han i enkla ord uttrycka innebörden av matematiska kalkyler.

Matematiken och dess systrar, t.ex. den matematiska statistiken, är att likna vid homeriska sirener, som med förförisk sång kan leda unga ekonomer i fördärvet. För det första är matematiken i sig en lockelse. Inpräglat i mitt sinne är de tidiga tonårens möte med elementär algebra. Jag fann det ytterst märkvärdigt, att man kunde multiplicera och dividera med bokstäver likaväl som med siffror. Och när så skedde uppstod ett välordnat system. Räkning förvandlades till matematik. Långt senare väckte inblicken i differential- och integralkalkylernas värld liknande lustkänslor.

För det andra är matematiken ett outhärligt instrument vid dissekerandet av ekonomiska företeelser. Den skärper logiken, vidgar generaliteten och underlättar kommunikation. Men för personer som har studerat matematik framstår de ekonomiska problemen lätt som sekundära. När de konstruerar modeller blir gärna möjligheter till matematisk manipulation viktigare än ekonomisk relevans. Centrala aspekter ignoreras därför att de är svåra eller omöjliga att uttrycka i kvantifierbara termer. Banden mellan teori och empiri löses upp. Matematiken blir nationalekonomins herre i stället för dess tjänare.

1962 var jag en termin vid Oxford-universitetets Nuffield College, donerat av Lord Nuffield, som blivit stormrik på tillverkning av folkbilen Morris. På väggen i stora matsalen hängde hans vapensköld. Devisen *Fiat Justitia* väckte munterhet emedan småbilmärket Fiat var Morris främsta konkurrent. Genom ett introduktionsbrev från Svennilson fick jag deltaga i John R. Hicks seminarier i hans rum på All Souls College. Något som i sin tur öppnade dörrar till andra, blott för invidga förbehållna, lokaliteter.

Vintern 1965–66 tillbringade jag vid Stanford-universitetet i utkanten av staden Palo Alto med Moses Abramowitz som omtänksam mentor. Avsikten var att jag skulle ges tillfälle att förkovra mig för medverkan i IUI:s tillväxtutredande. Jag fick anledning att minnas vår Kalifornienvistelse, när jag häromdagen hörde den nyvalde presidenten skämta, att det för familjen Obama vore passande med en hund av blandras, *a mongrel*. En dag kom nämligen vår dotter hem från skolan i Palo Alto med en herrelös hund, som ingen ville veta av. Efter många sprutor och blanketter kunde Palo flygas till Sverige. Som svar på den ständiga frågan om Palos ras svarade jag: Han är en Kalifornisk Mongrel.

Under båda utlandsvistelserna levde jag avskärmad från IUI:s av empiri dominerade tankevärld. Frestelsen att läsa matematik som beroendeframkallande självändamål blev stor. Ja, matematiksirenens sång var nära att bringa mig ur kurs. I Odysseus anda lyckades jag till slut att styra rätt. Det skedde med immateriella öronproppar som tillhandahölls av Naja och Baumol.

EFTER IUI

Med vemod lämnade jag IUI efter att ha accepterat ett erbjudande att bli chef för SNS. Därifrån värvades jag sju år senare till Svenska Dagbladet med uppgift att leda ekonomiredaktionen, ansvara för debattsidan *Brännpunkt* och skriva krönikor. Beslutet att bli tidningsman var lätt. Det lockade att i en stor dagstidning få ge utlopp åt den folkbildarerfarenhet som jag hade förvärvat genom att skriva artiklar och läroböcker. Mitt första IUI-uppdrag av den karaktären var att 1958 hjälpa Odd Gulbrandsen med en populär sammanfattning av hans avhandling. Kamraterna fick sedan fler anledningar att skämta med mig: Vad gör dom på IUI? Forskarna tänker och Albinsson skriver.

De personliga relationerna till gamla IUI:are vidmakthölls, medan kontakterna med själva institutet blev glesare. Till glädjeämnena på Svenska Dagbladet hörde den fortsatta yrkesbaserade kontakten med Naja. Varje år skrev han en, för den bildade allmänheten avpassad, presentation av den eller dem som tilldelats ekonomipriset. Än i dag smärtar det mig, att jag – naturligtvis oavsiktligt – kom att bidra till att Naja fick obehag av sitt medarbetarskap. Under löfte om total sekretess levererade han sitt manuskript dagen innan namnen blev offentliga. På tidningen var vi tacksamma. Sättning av texter var nämligen en omständlig procedur. 1977 års pristagare var Bertil Ohlin och James Meade. Tack vare Najas popularisering kunde en intervju inskränkas till de vanliga journalistfrågorna: Hur känns det att ha fått ett så fint pris? Vad skall professorn göra med pengarna? Reportern som fick uppdraget att intervjua Bertil Ohlin hade varit aktiv i Folkpartiet och kunde inte motstå frestelsen att före offentliggörandet ringa på sin förre partiledares dörr. Ohlin blev djupt stött över att en simpel murvel och inte en representant för Vetenskapsakademien överbringade det glada budskapet. Trots allt klander Naja fick utstå fortsatte han att skriva prispresentationer, dock med sen lämning av manuskriptet.

För mig som popularisator framstod IUI i växande grad som ett av national-ekonomins allt fler elfenbenstorn. Till dessa drar sig grubblande forskare tillbaka för att ostörda av den vulgära och motsägelsefulla verkligheten kunna konstruera eleganta och sammanhängande modellvärldar. Kommunikationerna inom och mellan elfenbenstornen sker medelst kodade meddelanden, vilkas dechiffriering kräver kunskap om aktuellt formelspråk. För underrättelser på klarspråk används en nyansfri amerikansk dialekt av *Her Majesty's English*.

Den i det föregående beskrivna konflikten mellan å ena sidan forskarnas karriäregoism och å andra sidan IUI:s ansvar mot sina uppdragsgivare tycktes avgjord till de förras fördel. Anpassning till professionens belöningssystem hade blivit en viktigare styråra än nyttan för industrin/näringslivet. Men Historien lär oss att marknadsmekanismerna bara tillfälligt kan undertryckas. Det må gälla

Ryssland, Kina eller IUI/IFN. Jag gläds åt en uppenbar insikt hos dem som i dag förvaltar arvet efter Jan och Naja: Det är ett överlevnadsvillkor för IFN att forskningen, med bevarad vetenskaplig integritet, sker i samklang med finansierarnas behov.

En amerikansk redaktörskollega har sagt: ”Att skriva krönikor är som att kasta ett papper i Grand Canyon och sedan lyssna efter ekot.” När jag började tycka detsamma aktualiserades ett av mitt livs misslyckanden. Jag hade lämnat IUI utan doktorsgrad och greps nu av revanschlust. Varför inte disputerade på en public choice-inriktad analys av den politiskt impregnerade dagspressen; en bransch präglad av subventioner, skatteförmåner och legal särställning? Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond lovade att finansiera projektet genom lämplig institution. Torsten och Ragnar Söderbergs Stiftelser gav mig ett generöst resestipendium. Med dryga miljonen på fickan vände jag mig till IUI, som 1988 hade haft ekonomipristagaren och public choice-pionjären James Buchanan som gästföreläsare. Men där rynkade man på näsan.

Däremot ställde SNS villigt upp. Jag frågade Jan om han ville agera ordförande i den sedvanliga referensgruppen. Han bejakade. Drömmen blev verklighet. Äntligen kunde jag i förordet till en doktorsavhandling – *Dagspressens politiska ekonomi* – tacka Jan Wallander, den person som i egenskap av chef för ett ledande forskningsorgan vågade anställa en avsuttet verkstadskamrer med två betyg i nationalekonomi som enda akademiska merit.

REFERENSER

- Albinsson, Göran (1956), *Företagsvinster – ett samhällsintresse?* Stockholm: SNS.
- Albinsson, Göran (1957), ”Efterfrågeanalys på bostadsområdet”. I *att bo 1957:3*.
- Albinsson, Göran (1958), *Vår konsumtion. Återblick – prognos*. Stockholm: Industriens Upplysningstjänst och IUI.
- Albinsson, Göran m.fl. (1960), *IUI:s konsumtionsprognos för år 1965. En granskning och revidering*. Stockholm: IUI.
- Albinsson, Göran (1961), ”Efterfrågan på småhus”. I *att bo 1961:2*.
- Albinsson, Göran (1961), *Svensk verkstadsindustri. Struktur och utvecklingstendenser*. Stockholm: IUI.
- Albinsson, Göran (1962), *Svensk populärpress 1931–61. Utvecklingstendenser, marknadsbeskrivning och efterfrågeanalys*. Stockholm: IUI.
- Albinsson, Göran (1964), ”Norrlänningarnas konsumtionsvanor”. I *Norrländska framtidsperspektiv*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Albinsson, Göran, Sten Tengelin och Karl-Erik Wärneryd (1964), *Reklamens ekonomiska roll*. Stockholm: IUI.
- Albinsson, Göran, Sten Tengelin och Karl-Erik Wärneryd (1965), *Reklam och konsumentupplysning. En analys av deras roll som informationskällor – med kritik och förslag*. Stockholm: SNS.

- Albinsson, Göran och Gustav Endrédi (1965), *Den privata konsumtionen 1950–70*. Stockholm.
- Albinsson, Göran (1967), *Ekonomi och samhälle. Lärobok i samhällskunskap för gymnasiet*. Stockholm: SÖ-förlaget/Skolöverstyrelsen.
- Albinsson, Göran (1969), "Problem kring reklamen". I Leif Lundvall (red.), *Konsumenten och samhället. Rapporter från ett forskarseminarium*. Stockholm: Rabén och Sjögren.
- Albinsson, Göran (1980), "Industrin och idéerna". I Erik Dahmén och Gunnar Eliasson (red.), *Industriell utveckling i Sverige. Teori och verklighet under ett sekel*. Festskrift till Marcus Wallenberg. Stockholm: IUI.
- Albinsson Bruhner, Göran (1990), *På tvären*. Stockholm: Timbro.
- Albinsson Bruhner, Göran (1998), *Dagspressens politiska ekonomi*. Stockholm: SNS.
- Baumol, William J. (1961), *Economic Theory and Operations Analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Baumol, William J. (1971), *Environmental Protection, International Spillovers and Trade*. Wicksell Lecture. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Baumol, William J. (2002), *The Free-Market Innovation Machine. Analyzing the Growth Miracle of Capitalism*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Bentzel, Ragnar (1952), *Inkomstfördelningen i Sverige*. Stockholm: IUI.
- Bentzel, Ragnar m. fl. (1957), *Den privata konsumtionen i Sverige 1931–65*. Stockholm: IUI.
- Gulbrandsen, Odd och Göran Albinsson (1958), *Jordbruket under omvandling*. Stockholm: IUI.
- Höglund, Bengt (1958), *Input-output och den strukturella interdependensen*. Stockholm: Småttryck från IUI.
- Nabseth, Lars (1961), *Löneökningars verkningar*. Stockholm: IUI.

FÖRFATTARPRESANTATION

Göran Albinsson Bruhner är född 1927. Med arbetslivserfarenhet från försvaret och industrin anställdes han vid IUI 1955. Under sina elva år vid institutet var han särskilt engagerad i undersökningar av den privata konsumtionen och dess bestämningsfaktorer. Han svarade för specialstudier av bostäder, populärpress och reklam. Göran Albinsson Bruhner skrev också en branschmonografi över den svenska verkstadsindustrin. Han lämnade IUI för att bli chef för Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, SNS. Därefter innehade han olika befattningar inom Svenska Dagbladet. På uppdrag av Skolöverstyrelsens Förlag skrev Göran Albinsson Bruhner 1967 den första läroboken i samhällsekonomi för gymnasiet (*Samhällskunskap: lärobok i samhällskunskap för gymnasiet. 2, Ekonomi och samhälle*). Bland senare publikationer kan nämnas doktorsavhandlingen *Dagspressens politiska ekonomi* och en bok om konkursinstitutet ur samhällsekonomisk synvinkel.